

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTTELMEZÉS

Értelmezze az alábbi költeményeket! Elemzésében térjen ki a két vers lírai énjének magatartására és beszédmódjára! Mutassa be az alkotások Csokonai-képét! Értelmezze a költemények poétikai eszközeinek jelentésteremtő szerepét!

Fogalmazása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Petőfi Sándor: *Csokonai*

Egy kálomista pap s Csokonai
Egymásnak voltak jóbarátai.
Kilódul egyszer Debrecenből
S a jóbarát előtt megáll,
S: ihatnám, pajtás! így kiált föl
Csokonai Vitéz Mihály.

„No, ha ihatnál, hát majd ihatol,
Akad még bor számodra valahol,
Ha máshol nem, tehát pincében;
Ottan nem egy hordó bor áll,”
Szólt a pap, s leballag véle
Csokonai Vitéz Mihály.

„Ihol ni, uccu!” fölkiált a pap,
Amint egy hordóból dugaszt kikap;
„Szaladj csapért! ott fõnn felejtém;
Szaladj öcsém, de meg ne állj!”
És fölrohan lóhalálában
Csokonai Vitéz Mihály.

A likra tette tenyerét a pap;
Csak vár, csak vár, hogy jön talán a csap,
S a csap nem jött, és a pap morgott:
„De mi az ördögöt csinál,
Hol a pokolba' marad az a
Csokonai Vitéz Mihály?”

Tovább nem győzte várni a csapot,
Ott hagyta a hordót, (a bor kifolyt),
Fõlmén a pincéből a házba,
De ott fõnn senkit nem talál.
Csak késõ este érkezett meg
Csokonai Vitéz Mihály.

Hát a dologban ez volt az egész:
Kereste ott fõnn a csapot Vitéz,
Zeget-zugot kikutat érte,
De csak nem jön rá, hogy hol áll?
És így csapért szomszédba mégyen
Csokonai Vitéz Mihály.

Tóth Árpád: *Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz*

Szép este volt. Éreztem: az utolsó
Ragyogó est! Egy csendes kerti lak
Sötétén állt már: nagy, komor koporsó
A bánatos és tiszta ég alatt:
Igen, az volt, a holt Nyár koporsója,
Vak, barna tömb; s a szõke hársak oldalt,
Melyek lombját az alkony meggyújtotta,
Mint sárga füstü fáklyák fellobogtak.

S ím, ezüst vígság csattant át a csenden:
Gyerekcsapat hancúzott, körbeálltak;
Néztem, s lassan szívemre tódult minden,
Minden, ami egy csüggedt órán fájhat:
Ó, rendes élet! gyerek! feleség! -
Szívem! mi kincsed van e dús világon?
Vergõdõ kis szerelmek, szerteszt
Gurult tervek, ó, tépett ifjuságom!

Huszonhét esztendőm viszem batyumban,
Elfáradt vándor, céltalan uton,
Batyumban csupa lim-lom, ócska búm van,
Miért is hurcolom még, nem tudom,
S miért a versek, ez a fájó, éber
Ösztön: árulni halk bánatomat,
Mint cukros, fanyar fûgét a kucséber? -
Így sírtam ott a hûvös fák alatt.

S költõm! akkor Te jutottál eszembe,
Te is nézted Debrecen fasor-rácsát,
Mint tömlõc-rácsot bús rab néz merengve,
S már nem is várja víg szabadulását.
Itt rejtegetted kínját életednek,
S itt éhezett szelíd lelked halálra,
Mert már nem izlett, rossz ínyû betegnek,
A remény hamujában sült pogácsa...

S mégis, magányod csendes, hús õlén,
- Mert a magány ad végsõ menhelyet:
Ez a preri, hol mint sötét bölény,
Nagyhomlokú tûnõdés lépeget,

A szomszédban valami lakzi volt.
Elébe hoztak ételt és italt;
És ím az étel és bor mellett
És a zenének hanginál
Csapot, papot, mindent felejtett
Csokonai Vitéz Mihály.

(Pest, 1844. november.)

Mély dzsungel, hol a vén boa constrictor,
A jóllakott bú, szívünkről lebágyad, -
Magányodban, betegen, árván, titkon,
Mégis maradt egy felpihegő vágyad:

Csokonaim! halál pálmái árnyán,
Debrecen magány-prerijén bús farmer,
Mint ácsolgattad vágyad! mit se várván,
Bús kedvtöltésül, lassan, türelemmel;
Épül-e össze valami belőle:
Nagy és egész mű? - rezignáltan lested:
Fő, hogy idejét az ember elölje,
S ki tudja? tán boldog csoda is eshet!

Egy éneket kezdtél tervelni itt,
Hogy fájó életed beléfelejtse,
A haza honfoglaló hőseit
Álmodtad vissza, Árpád fejedelmet;
Ki elveszítéd sorsod tartományát,
Szerelmet, hitet, egészséget, mindent,
Feléd az unt lét tikkadt nyomorán át
A megnyert haza drága képe intett!

Ó, mester! ím a késő famulus
Megért: ha minden más kötés laza,
Mi még a léthez fűzi ferde, bús
Mikrokozmoszunk: ő, a szent haza!
Túl csókon, könnyön, lázon és önzésen,
Túl önmagunkon, tisztult órák hozzák
Képét, magány s csönd, - s megindultan, szépen
Utolsó álmunk: boldog Magyarország!

A magyar remény-korszak kezdetén
Így kezdtél új dalt, reménytelen költőm,
Mert ez a végső, szent virtus: szegény
Magyar költő, bár félholtan is, költsön:
Hátha a magyar Jövő szebben épül,
Ha szívünk vérét vakolatul venné:
Elénk bús szimbólummá ekként széptül
A balladás Kőműves Kelemenné!

Ezen merengtem én el akkor este,
S felszegte fejét szívemben a bánat,
S látott új eget s új földet, a messze
Jövőben látta dús, boldog hazámat!
És szóltam: Néki zengem énekem!
Néki áldozom koldus kincsem, híven,
E gyűszű könnyet: ifjú életem,
És e marék vért: eldobogó szívem!

	<p>Vemhes az Idő új honfoglalással, Költőm! én is honszerzést dalolok, Tán bús dal lesz, kevés fénnel, sok árnyal, S hőšöm tán gyöngé lesz, mint én vagyok; Tehozzád méltó hőšül illet Árpád, Enyém bukik, s tán én is féluton Kidőlök, ám nincs vágyam, élőbb, drágább, Mint dalba sírni, ahogy épp tudom.</p> <p>Csokonaim! ne szálljon ez az ének, Míg meg nem áldod. Eltűnődni jó, Hogy, valahonnan, munkám áldva nézed: Tiéd e csendes <i>invokáció</i> ! S most, ének, röppenj, úszó, halk monoplán! Ívelj, ha tudsz, magasztos távolokba, Bár szárnyaid közt búsán meghúzódván Egy vérző szív a kormányzó pilóta...</p> <p>(1913)</p>
--	--

Szövegközlések:

Petőfi Sándor összes költeményei (1972) Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 200-201.

Tóth Árpád összes versei, versfordításai és novellái (1979) Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 71-74.

Szómagyarázatok: kucséber: vándorkereskedő

boa constrictor: közönséges óriáskígyó